

Predsodki radi vere in polti civilizaciji v največje breme

Srd in pretepi med otroci radi vere ali
plemenskih razlik največkrat posledica
napačne vzgoje — bodisi doma ali v šoli

V naši deželi se nezdružno po-
našamo, da imamo najpopolnej-
šo demokracijo na svetu, največ-
je blagostanje za vse in da ni
nihče preganjan radi vere ali
radi polti.

V resnici pa slika ni tako lepa
kot se jo predstavlja v propa-
gandi.

Prosvetna časniška ustanova
Common Council pravi o tem:

Slučaji diskriminacije in pred-
sodkov napram onim, ki se raz-
likujejo po rasi, veri ali narod-
nostnem pripadnosti spadajo
med zadeve, ki bi morale živo
skrbeti in zanimati slehernega
Američana. Iz tega zanimanja in
iz te brige vznikajo narodne or-
ganizacije, civilne, soseske in
izobraževalne skupine katerih
programi se sicer razlikujejo
med seboj, toda njihov skupni
cilj je ustvariti med ljudmi spo-
štovanje do posameznika ozir.
do ljudi kot individuev. Ena ta-
kih skupin delujejo na tem ve-
ležnem polju človeških odnosov
je Bureau for Intellectual
Education v New Yorku. Njena
poglavitna briga je izboljšanje
človeških odnosov v šolskih raz-
redih in njeno tekoče delovanje
je osredotočeno na Westchester
County — to je okraj meje ob
newyorško mesto na severu.

V trindvajsetih krajih ome-
njene okraja delujejo posebno
izvežbani ljudje od zgoraj
omenjenega urada skupno s šol-
skimi upravitelji učitelji in
stariši ter razvijajo program za
zmanjšanje in omilitve medras-
nega in medverskega trenja in
napetosti med otroci od dobe
otroškega vrta pa do višjih šol.

Važnost vključanja prav mla-
dih otrok se je pokazala v izva-
janju prejšnjih sličnih projektov
v katerih je sodelovala ta skupi-
na. Projekt, o katerem se je
mno go pisalo, se je imenoval
Philadelfijski projekt za malčke.
Njegov poglaviti cilj je pro-
najti v kateri starosti se pri otro-
cih razvije čut predsodkov in
zakaj. Proučevali so malčke v
otroških vrtcih ter v prvih in
drugi razredih peterih osnov-
nih šol v mestu Philadelphiji. Pro-
jekt je izvajal proučevanja tri
leta in tekom tega časa so do-
gnali, da se predsodki, ki jih
gojijo do drugih starši odraža-
jo že v pet in sedemletnih otro-
cih. Dognali pa so tudi, da se s
pravi poukom in navaja-
njem v šoli more odpraviti čut
predsodkov v otrocih, ki se radi
izražajo: "Katoliki niso zanič,
ali "židov ne maramo na naši
ulici," in "tistemu nigru" ne
born pustil, da bi igral z nami."
Taki izrazi so odraz tega kar
sliši otrok doma ali pa kje drug-
je v svojem neposrednem okolju.
V šoli pa je mogoče ustvariti
razmere za dobre medsebojne
odnose otrok ako učitelji razu-
mejo vpliv rasnih in verskih
razlik na otroke ter sprejmejo
nov način postopanja in ravna-
nja v zadevah izvirajočih iz po-
sledic mrznje med šolskimi otro-
ci.

Ali vam je naročnina potekla ...?

Tekoča številka Proletarca
je

2212

Ako je številka tik VAŠEGA
imena na NASLOVU na PRVI
strani nižja, to pomeni, da vam
je naročnina potekla za toliko
tednov kolikor je številka v va-
šem oklepaju nižja od gornje.

Prosimo, obnovite jo!
Prihranite nam s tem pri delu
in na poštini!

ALI SE SARAJEVO ŠE KDAJ PONOVI?

Kmalu po "zadnji" vojni so v Sloveniji izstrelili
na tla dva ameriška letala. Vsi v njima so bili pri pad-
cu ubiti. Napeteži v Zed. državah so hoteli takoj vojno
s Titom, a zmerneži v ameriškem državnem depart-
mentu so pomirjevali in končno od Tita iztirjali veliko
odškodnino. Prav gotovo Tito ni iskal vojne. A njegovi
vojaški ljudje tudi ne vidijo radi, če kdo šine — npr.
preko Slovenije Trst, v ameriških bombnikih. Budni
jugoslovanski letalci so jih pognali na tla in nastala
je dolga diplomatska borba, ki je stala Jugoslavijo
zelo veliko denarja. A do vojne le ni prišlo.

Koncem druge polovice aprila je radio Moskva
oznanil, da je letel nad sovjetsko Latvijo ameriški bojni
aeroplan. Sovjetski letalci so se spustili nanj in kot trdi
Moskva, so Američani streljali nanje in oni nazaj.

Dotičnega letala potem ameriški iskalci niso mo-
gli najti in naša vlada trdi, da so ga Rusi izstrelili neke
na Baltiku, kjer je pogreznjeno z vsem moštvo — de-
set po številu.

Nekateri kongresniki so hoteli takojšnjo "inva-
zijo", seveda v USSR. Moskva trdi, da je bil tudi ta edi-
ni ameriški aeroplan "invazija" v sovjetsko ozemlje.
Naš državni tajnik Dean Acheson je obljubil na pro-
test sovjetske vlade poslati protest svoje vlade in tako
se je zgodilo. A na obeh straneh so ohranili hladno
kri.

Vojne ni — ne še zdaj ko gre ta naša številka Pro-
letarca v tisk. In je tudi ne boše.

A vse se tako zdi, da spet prehajamo v novo Sa-
rajevo. Namreč v incident, ki je povzročil PRVO SVE-
TOVNO VOJNO.

Nastal je povsem enostavno. Neki habsburški
nadvojvoda — Franc Ferdinand d'Este, ki ga na habs-
burškem dvoru ni nihče maral, je bil poslan na dvorni
obisk v bosensko glavno mesto. Bil je prestolonasled-
nik. Franc-Jozef ga je mrzil. Še bolj pa dvorne dame.
Nekateri zgodovinarji menijo, da ga je stari Franjo
nalašč pošiljal v take kraje, kjer je bil atentat naj-
bolj izpostavljen.

V Sarajevu ga je ubil srbski šovinist Gavrilo Prin-
cip. Ta atentat se je zgodil 28. junija 1914 ob reki
Miljacki. Urednik tega lista je o teh stvareh pisal v po-
topisu I. 1939, ko je svet zagazil v drugo svetovno
vojno.

Franc Ferdinand ni pomenil za svet nič. A avstrijs-
ka vlada je naslovila Srbiji radi atentata nanj ulti-
mat — a Srbija ga ni ne hotela, niti ga ne bi mogla
sprejeti, ker je bil preponiževalen zanj.

Tako se v zgodovini počel prvi svetovne vojne
omenja s smrtnim strelom v Franca Ferdinanda in v
njegovo ženo Zofijo.

Danes vsi vemo, da se je pričela zaradi napetosti,
ki je potrebovala le še majhen vžig in zaplamtela je.
Vse je bilo pripravljeno — kakor po slovenskih krajih
v starih časih, ko so fantje in otroci nanosili veje, po-
lena ali kar že za kres.

Hitler je vojno pričel drugače. Ni čakal ne aten-
tata, ni si iskal pretveza, rekel je le, da Poljska republi-

(Konec na 2. strani)

Varčevanje — toda ne ljudstvu temveč le monopolom v korist

V tem fiskalnem letu zvezne
vlade (konča se 30. junija) bo
okrog 6 milijard deficita. V pri-
hodnjem ga predvidevajo se-
dem milijard. Kaj je vzrok?

Predvsem oboroževanje in pa
ogromni drugi potroški v naši
"mrzli" vojni proti Sovjetski
zvezi.

Cezdalje več dohodkov —
davčnih in drugih — ki jih ima
zvezna vlada, trošimo ne samo
za izdelovanje atomskih bomb,
municije ter drugih takih na-
prav, ki rušijo v vojni, temveč
tudi za vzdrževanje veteranov,
ki so bili v prvi in v drugi sve-
tovni vojni ter onih, kolikor jih
je še ostalo iz prejšnjih vojen.

Kadar imaš v knjigah magari
v še tako bogati deželi — in na-
ša se ponaša z zlatom, z indus-
trijo, z agrikulturo ter z rudami
kot nima teh darov nobena druga
v toliki meri — še vseeno de-
ficit, potem je vsakemu še tako
preprostem knjigovodju jasno,
da nekega dne pride obra-
čun. Če delaš deficit v banki ali
kjerkoli, kjer se gre za dobiček
in za varovanje vlog, ti vlada
stopi na prste.

Toda ne sebi.

Ker so njeni izdatki pod oz-
načbo "obramba" višji in višji,
bomo morali radi tega nižati naš
takozvani življenjski standard. In
pristružujejo nam na raznih po-
službah.

Sedaj so se lotili pošte.

Trikrat ali štirikrat je bila že
podražena, a deficit v nji še vse-
eno ni bil odpravljen. Torej kaj
pa, če bi ga črtali na ta način,
da to za vso to povzročeno poštino
damo čim manj poslužbe?

Tako so premišljali in skle-
nili: Dovolj je, ako bodo navad-
ni ljudje dobili pošto samo en-
krat na dan. Dovolj bo, če se
pakete dostavi kadarkoli, sploh,
poštno poslužbo naj se za maso
omeji do skrajnosti, odslovi naj
se kakih trinajst tisoč časovnih
poštnih uslužbenecv, prihranilo
se bo v nočnih urah vsled zmanj-
šanja ali ukinitja delovnih ur
tudi na elektriki, na gasolinu —
torej vse na račun poslužbe.

Ameriška pošta uposljuje se-
daj nad pol milijona ljudi —
namreč takih, ki so označeni s
protekcijo "civil service", in na
tisoče drugih, ki so uknjiženi za
časne nameščence. Te se bo po
navodilu sedanjega generalnega
poštarsja Donaldsona stopnjema
odslavljal — drugega za drug-
ega.

V resnici pa je to najslabša
"ekonomija", ki si jo je mogoče
misлити. Hraniti pri delavcih —
ako jih imaš res preveč, je pri-
poročljivo. Toda hraniti tako, da
obremeniš toliko bolj druge de-

(Konec na 3. strani)

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

V TRSTU so minuli teden
stavkali nekaj ur delavci komu-
nističnih in "antikomunističnih"
unij skupno v protest proti ter-
rorju v jugoslovanski coni svo-
bodnega tržaškega ozemlja. Res
se je kominformu ta stavka po-
srečila, ker bila je pod masko,
da se gre za Italijane v coni B
(jugoslovanska) — a v resnici je
bila zoper Tita in za oslavljenje
njegove vlade in za oblatenje
Jugoslavije. Kominform ima
kajpada vzrok za uganjanje te
taktike, toda glede cone B se je
v nji prenatil.

SOVJETSKA VLADA je v
svoji taktiki nekaj takega kakor
vreme. Prerokuje, da bo dež, pa
ga ni. Prerokovali so, da bo i ona
ponudila Trst nazaj Italiji, a na-
mesto tega je v svoji nedavni
noti zahtevala, naj Amerika,
Anglija in Francija izvrše dane
jim naloge, ki so jo prevzele ob
sklenitvi mirovne pogodbe z Ita-
lijo — namreč radi Trsta. Mos-
kva jih dolži, da se v Trstu zato
zadržujejo, ker ga spreminjajo
v svojo bojno bazo. Zato zahte-
va, da naj Trst prepušte v pod-
ročje Združenih narodov, kakor
mirovna pogodba zahteva, in pa
da naj se ameriške ter angleške
čete ter naše in angleške bojne
ladje odpeljejo, Trst pa naj dobi
civilno upravo, kakor je dolo-
čeno v pogodbi. Trst bo torej še
dolgo "sporno vprašanje".

TRI TISOČ STUDENTOV V
RIMU je demonstriralo proti
"Ameriki" z zahtevo, da Trst
mora pod Italijo, ker je njen po
vseh zgodovinskih in narodnost-
nih načelih. Policija jih je raz-
gnala, vozeča se v ameriških

oklopnih avtnih vozičkih (žips
in oborožena z ameriško opre-
mo, ki je nalašč prirejena v ta-
ke namene — namreč za razbi-
janje demonstracij ter stavk.
Vendar pa s to situacijo Palmiro
Togliatti ni zadovoljen. Je v za-
dregi. Ker ako potegne glede
Trsta z italijanskimi naciono-
listi ter klerikalci, se bo zameril
vsem v Jugoslaviji, komunistom
v Italiji pa ne bi s tem nič kori-
stil. Sedaj pa še ta poteza iz
Moskve proti Zed. državam in
Angliji. Nič se še ne ve, kaj bo
iz tega — a splošno mnenje je,
da je napetost radi Trsta nepo-
trebna in pa da jo vse prizadeje
države nalašč umetno vzdržuje-
jo in podnetujejo.

SAVA KOSANOVIČ je bil ju-
goslovanski ambasador v Wash-
ingtonu dolgo časa. Je sposoben,
zgovoren človek, toda se je mno-
gim zameril, dokler je bila tudi
Jugoslavija v kominformu. Ta-
ko ni mogel kar preko noči iz
sovrzne v nekako pravno at-
mosfera z vlado Zed. držav, od
katere bi rada Titova vlada se-
daj posojil in blaga. V teh okol-
ščinah je bil Sava pozvan do-
mov in kaj bo zdaj njegov po-
sel, piscu te kolone ni znano. Ve
pa, da mu sile ne bo, ker druga-
če ne bi hotel domov.

VLADIMIR POPOVIČ (mor-
da je Zumberčan — ime se že
glasi zumberško) je novi ju-
goslovanski veleposlanik pri ame-
riški vladi. Zurnalist Alslop ga
opisuje, da je eden izmed vodil-
nih odbornikov jugoslovanske
komunistične stranke, da je
osebni zaupnik in prijatelj Tita
(Konec na 3. strani)

Nekaj o naših stvareh

FRANK ZAITZ

Kaj bo z našo JSZ? Louis Zorko je pred dvema leti pred-
lagal, da naj skličemo konferenco zanj v letu 1949 in ob enem
seveda za Prosvetno matico.

Ni je bilo. Vzrok — druge, nji tekmujoče ustanove, ki pa
so sedaj tudi v zastoj. To priznava tudi urednik Prosvete
Anton Garden v svojem četrtem članku v Prosveti, ki je po-
natistjen v tej številki.

Jugoslovanska socialistična zveza je bila celica, iz katere
se je v prvi svetovni vojni ustanovilo Jugoslovansko republi-
čansko združenje (Jugoslav Republican Alliance). Takrat je
imela JSZ blizu tri tisoč članov, ker bila je na visku. Nad tisoč
je bilo v nji Hrvatov, nad tisoč Slovencev in pa par dobrih
srbskih klubov smo imeli. Z Makedonci je JSZ poskušala nekaj
časa, toda njih glavni vodja se ni obnesel in tako je šla njihna
sekcija, v kateri je bilo tudi nekaj Bolgarov, prva v zaton.

V JSZ so se začeli v prvi svetovni vojni boji zaradi enakih,
oziroma sorodnih vzrokov, kot so sedaj spopadi in intrige pod
znamko kominforma. Na eni strani je bila hrvaška sekcija JSZ,
s svojim tednikom "Radniška Straža", na drugi slovenska sek-
cija JSZ, katere glasilo je še vedno res socialistični list Prole-
tarce.

JSZ je prepuстила svoje agitatorje v prvi svetovni vojni za
snovanje JRZ pod vodstvom Etbina Kristana — hrvaška sekcija
pa se je lotila boja proti "puškarjem" — namreč v nasprotovanje
vojni proti kajzerju — zato ker je bil na zavezniški strani
ruski car zraven. Je res bilo neprimerno, ker interesi se kri-
žajo. Slovanski narodi pod Avstrijo so zahtevali svobodo. Slo-
vani židovskega porekla pa so hoteli padec carizma. Tako eno-
stavno se je to takrat glasilo, a ni bilo enostavno.

Trpelo je vse mednarodno delavsko gibanje — in še danes
trpi nič koliko — vzlic uspeli boljševski revoluciji leta 1917.

JSZ se je takrat razbila. Toda slovensko sekcijo smo ji
tedaj ohranili. In tudi srbsko.

V socialistični stranki se je med tem pričela borba med
"staro" gardo ter "militanti". Ta je našo JSZ ubila bolj, kot
karkoli drugega prej.

Nisi dobil več ne "starogardistev", še manj pa "militante"
v tolikšne aktivnosti, da bi se mogli postaviti z njimi.

Zašli smo v mrtvilo. A vseeno, precejšnja skupina se je
držala.

Med tem je naš znani newyorški pisatelj zasnoval novo
gibanje, tekal v glavni urad SNPJ, k Janku Roglju, k župniku
fare sv. Vida in nastal je SANS.

Sedaj Anton Garden predlaga, da se ga naj preosnuje, da
se mu naj ime spremeni, ker SANSa kot takega je konec in JSZ
je tudi stvar prelošili.

Dobro je, da se v kritičnih dneh dobi med slovenskimi
uredniki vendarle kdo, ki se kaj briga ne samo kako napolniti
list temveč tudi kako z našimi ustanovami nadaljevati ljudstvu
v korist.

Eno pa je: Gardnov predlog, kakorkoli ga je napisal z is-
krenim namenom, ne bo nasledil — ne funkcij JRZ, ne SANSa,
ne JSZ. Razen ako ima Anton Garden kak boljši načrt, kot pa
ga na kratko omenja v članku. Čemu pa ne bi rajše znova pri-
čeli z v ognju preiskušanim programom JSZ, pa magari ako i nji
damo bolj magnetično ime?

Poplava stavk in industrialne zmede

Nič ne pomaga — naj odkri-
vajo razni McCarthyjevi rdečkar-
stvo še tako, naj AFL in CIO
ter batovski železnicearjev še
tako naglašajo svoj patriotizem,
stavke se še vedno dogajajo, vr-
še se bitke in sploh vse je nabo-
be.

V prejšnji številki na tem
mestu smo pisali o stavki pri
Chryslerju v Detroitu. Že sama
na sebi prizadeva nad 100.000
ljudi. "Ekonomi" vedno izraču-
navajo, koliko delavci izgube na
mezdi, a baje je tudi Chrysler-
jeva korporacija prizadeta za
okrog milijardo dolarjev. Agen-
ti, ki prodajajo njene avte, se
jeze, ker jih ne dobe. In je še
stotine drugih takih ljudi, ki ži-
ve od tega, pa če nič ne prodaj,
nič ne zaslužijo.

Stavka pri Chryslerju je ena
najdaljših, kar jih je še kdaj
bilo pod vodstvom kake velike
unije CIO. To — da se kompani-
ja noče podati, je zadosten
vzrok, da je zavožena. Komu-
nisti tiskajo cele kopice letakov,
kako ga je Walter Reuther "po-
lomil", in imajo za to maščeva-
nje nad njim vzrok: Murray in
on sta izključila vse unije, nad
katerimi "vladajo" levičarji. To

da mar je radi tega kaj manj
razrednega boja?

Prav nič!
Cezdalje hušji postaja in nič
se še ne ve, ako bo nekega dne
končan ali demokratično, s so-
cializmom, ali pa s postankom
fašistične diktature.

Verjetneje je slednje kot
prejšnje — vsi toki sedaj v ame-
riški politiki gredo v protikomun-
istični histeriji v nasprotni ek-
strem, katerega zaliv je fašizem.
Walter Reuther in Philip
Murray bi se dosedaj že lahko
naučila, da pri delodajalcih nič
ne pridobiš s tem, da si zoper
"komuniste". Kajti njim — nam-
reč profita željnim magnatom,
je za profit, ne pa za demokra-
cijo, pa naj bo že karšnekoli
sorte.

Pripovedujejo, kako zelo da
je stavka pod Reutherjevim vo-
dstvom pri Chryslerju zavožena
— da delavci — stavkarji ter
tisti, ki so bili pahnjeni v brez-
delje radi stavke — ne bodo nik-
dar s kakim povznesenjem ali s
penzijami dobili nazaj kar so na
zaslužkih in v starostnih privi-
logijah izgubili. Unija pravi, da
se kompanija na miren način ni
hotela pobotati in tako gre ta

storija. Ravnatelji korporacij in
vedje unij — tako se glasi oči-
teč levičarjev ter kompanijskih
propagandističnih agentov, ne
trpe nič škode. A kaj pa druž-
ne? Res, da jih unija podpira,
ako so v skrajni sili. Ali ne bi
bilo bolje, če se bi ameriško de-
lavstvo vseh unij združilo ter si
ustvarilo sistem, v katerem bi
dognalo, kako zasnovati gospo-
darstvo, da bodo delavci preje-
mali svoje in za stroške pa se
porabilo toliko kolikšni so, ne pa
da bi morali garati za profite
lastnikov in za milijonske plače
ravnateljcev?

Pri General Motors Corp. npr.
je prešlo lani DESET najvišjih
uradnikov štiri milijone dolar-
jev plača in bonusa. Mar je to
visoko vsoto kdo izmed njih za-
služil? Kaj še! Sami so si jo do-
ločili.

Unija železniških kurjačev se
bori, kako ohraniti službe svo-
jim članom, od kar je več in več
vlakov nadomeščenih namesto
s parno lokomotivo z dieselnio
elektrarno, ki vlak vleče od ene-
ga konca do drugega, ne da bi
jo bilo treba menjati na vsakem
večjem "divižu". Tako je bilo
veliko kurjačev ob službe. Pre-

noga v lokomotivne peči ni tre-
ba več metati, ne nalivati vode
na vsakih toliko milj, torej —
praviho železniške družbe, čemu
naj imamo kurjače zato, da bi v
dieselovni lokomotivi sedeli ne
da bi kaj delali?

Stvar je resna, stavke radi te-
ga so se in se bodo dogajale —
toda mar bi tega treba bilo —
to je, takih sporov, če bi bila
družba urejena v dobrobit ljud-
stva namesto edino v prid last-
nikov bogastev?

In penzije!

Čemu bi unije ne zahtevale
penzijski zakon, namesto da si
jih najprvo voditelji sebi dolo-
čijo — na stroške tistih, ki jih
ne prejemajo, razen po 65. letu
starosti po kakih \$25 do \$35 na
meseč — in enako so sebi v ko-
rist storili na stroške mase kon-
gresniki in senatorji?

Vlada se boji "komunizma",
reakcija kriči zoper socializem,
toda nič ne pomisli, da si pogo-
je zanj sama ustvarja vsled se-
bičnih, nečlovekoljubnih strem-
ljenj "našega načina življenja".
In ta način je kapitalizem, ki pa
ga skoro nihče v reakciji noče
več imenovati s pravim imenom.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna-Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do petka
popoldne za priobčitev v številki naslednjega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz Business Manager: Anton Udovich

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROckwell 2-2864

(Konec s 1. strani.)

ka ne bo smela več tlačiti nemškega ljudstva. Tako se je pričela druga svetovna vojna — na povsem drugačen način, namreč po popolnoma zgodovinsko drugače razlaganih vzrokih, kakor prva.

Tretja — pravijo, je sedaj na pragu, ker je "neizbežna".

In res — vsa propaganda, tako se zdi, sili vanjo, kot kure ali konji silijo v slučaju ognja ponoči v požar.

Strašna tragedija bo taka vojna za svet. Ali se je ne bi moglo preprečiti?

Seveda! Toda s pametjo, s človečnostjo, ne z militarizmom. In takih svojstev je treba na VSEH straneh. Toda svet je baš sedaj zanje v silnem pomankanju.

Anton Garden razpravlja kaj s SANSom in navaja načrte zanj

Koncem prihodnjega meseca se bo v Slovenskem delavskem domu v Clevelandu vršila četrta redna konvencija Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ki ga v začetnicah označujemo SANS. Par kratkih člankov k temu je imel v imenu Sansovega urada Frank Smith, nekaj omenjalo je bilo v Proletarcu in vrsto člankov o SANS — o njegovi prošlosti in bodočnosti — je napisal urednik Prosvete Anton Garden.

Imen članov Sansove eksekutive dosedaj glede prihodnje konvencije Sansa nismo prejeli še nič drugega kot le oznanila, da se bo vršila.

V eni prejšnjih števil Proletarca, pod naslovom "Nekaj o naših stvareh" je urednik tega lista to omenil in dejal, da ako bi sodili po prejšnjih izkustvih, ki smo jih imeli s sličnimi organizacijami (neglede na kateri strani), bo to zadnja. Nekateri so to razumeli tako, kakor ni bilo rečeno — ker pozabili so na poudarek na PREJSNJE IZKUSNJE.

Veliko današnjih naših aktivnih ljudi namreč ne ve, ali pa so pozabili, da smo imeli v prošlosti 23 vsake sorte organizacije, ki so bile močne in prežete z bojevitostjo. A ko so naloge dokončale, ali če so se izčrpale, so zatonile.

V isti notici v Proletarcu je bilo rečeno, da nam je nekaka osrednja organizacija, kakršna je SANS, potrebna, ker le na ta način se moremo v nji združevati vsi — neglede h katerim drugim organizacijam pripadamo, ki smo za socialistične ideje, za demokracijo in za gojitve prosvete med našim ljudstvom ter za sodelovanje v vseh naprednih akcijah.

Anton Garden je podrobno opisal prvo konvencijo. V tem listu smo opozorili, da je dobro pogledati na vse tri — in ako smo kje storili napake, ne jih poganjati. Bilo je gnusno gledati hinavščino na prvi konvenciji in potem pa umikanje veljave skozi naslednja leta drugega, za drugim, ko ni bilo več "imenitno" biti v Sansu. Kako si je gotova klika prizadevala izgnati iz Sansovega odbora urednika Proletarca za Albino Novakovo, o tem je točasno pisal v Prosveti Frank Česen.

In kako je končno prilezel zraven Matija Cvetič, tudi to je mnogim, ki so bili na konvenciji, še lahko v spominu.

Nato pa, ko je izgledalo, da čaka naslednike prejšnjih vodij le še delo — pa so se mu umaknili.

Zato je bila opazka v Proletarcu, da ako hočemo soditi po prejšnjih poskusih s takimi organizacijami — težko, da se bo še dobilo ljudi za DELO, ker

naslovi (časti) sedaj nič ne pomenijo.

Nedvomno je imel vse to v mislih tudi Anton Garden, ki je SANSu v svoji razpravi posvetil mnogo razglabljanja.

V svojem četrtem članku o SANSu pravi med drugim (Prosveta z dne 17. aprila):

"Resnica je, ako bi ne imeli take organizacije (kot je SANS), bi jo morali ustanoviti. V preteklosti je to vloga vršila Jugoslovanska socialistična zveza, ki je na polju širjenja zavesti in socialistične misli izvršila pionirsko delo in si v zgodovini našega življenja v tej deželi sploh zgradila neveljavne zasluge. Brez JSZ bi na primer naša SNPJ idejno ne bila to, kar je. Bila je JSZ, ki je naši jedrni dajala napredne ideje in smernice. Mogočno je vplivala na njen razvoj s tem, ker se je njen kader aktivnega članstva z vso dušo posvetil tudi jedrni in jo gradil z veliko poštovanostjo in ne sebičnosti kot napredno, z delavskim in svobodomiselnim duhom prežeto bratsko organizacijo našega delovnega naroda.

Lahko rečemo tudi to, da brez JSZ bi v prvi svetovni vojni tudi ne prišlo do ustanovitve Jugoslovanskega republikanskega združenja. Bil je Etbin Kristan, odnosno bila je "socialistična Cikaga", ki je temu gibanju dala življenje. JRZ je sicer imelo kratko življenje, toda v tistih par letih je med našim narodom v tej deželi izvršilo ogromno delo narodnega preporoda in širjenja napredne misli. Mnogi, ki so se takrat odklenili napredne misli — ideji JRZ, JSZ in SNPJ — so še danes v naprednih vrstah, v marsikateri naselbini sploh hrbtenica vsega, kar je napredno.

Zal, da JSZ danes ni več tisto, kar je bila nekoč, kakor tudi ameriška socialistična stranka ni več tisto, kar je bila nekoč. O kakem organiziranem socialističnem gibanju v tej deželi danes sploh ni sluha, ne med Američani, ne med nami niti med kako drugo narodnostno skupino. Kakor od SS, tako so tudi od naše JSZ ostali le ostanki, ki danes le životarijo. Ni pa izginila socialistična misel ne med nami niti v tej deželi na splošno. Resnica pa je, da so bile socialistične ideje zelo perverzizirane, in sicer tako, da velebizniška reakcija danes še Trumanu zmerja s "socialistom". Razlog za to je, ker ga razmere in politični oportunizem silijo v objubljanje socialnih reform, ki so jih nekoč propagirali le socialisti. Kongres, čeprav je kontroliran po Trumanovi stranki, pa o teh reformah seveda ne mara nič slišati. Toda to je druga stvar.

Za nas, za vse pristaše Sansa

in napredne misli je vprašanje, kaj naj stori prihodnji Sansov kongres: ali se naj poglobi v kakšno reorganizacijo in v načrtovanje novih nalog in perspektiv, ali naj sprejme nekaj resolucij, ohrani organizacijo tako kakršna je, kakor se delegacija vrne domov in gre naprej vse po starih potih.

Če pride do slednjega, potem se mi bojimo, da se bo s Sansom tako zgodilo, kakor se je z JRZ: par let zna še hirati, kakor bo šel v pozabnost, kakor pravimo. Toda če ima prihodnji zbor Sansu le podaljšati življenje za par let, ne ga pa prenoviti in iz njega ustvariti bolj živo, prerojeno, politično-prosvetno gibanje, ki se bo po svojih močeh podalo v borbo za svetovni mir, v borbo proti reakciji, klerikalni in kapitalistični, v borbo za napredne ideje — če prihodnji Sansov kongres tega ne bo storil, tedaj bo le demonstiral svojo — bankrotiranost.

Skratka, po našem (uredniškovem) mnenju je treba Sansa reorganizirati, mu dati novo lice, novo organizacijsko strukturo, nove naloge in perspektive, novo ime. Sans se je do zdaj bavil skoro izključno s starih krajev, po vojni večinoma z religioznimi akcijami. Toda zadnje čase se tudi s kako novo religiozno akcijo ni bavil, po čemer je smatrati, da je s tem delom večinoma do delal. V zadnji predsedniški kampanji so je postavil tudi na stran progresivne stranke in podprl Wallaceovo kandidacijo, kakor so to storile tudi posamezne podružnice. Sodeloval je tudi in bil sploh del Ameriškega slovanskega kongresa, iz katerega pa je zadnji izstopil iz znanega razloga — ker je ASK postal orodje komunistov, orodje Kominforme.

Iz Sansa je treba napraviti zelo nov politično-prosvetni organ kot politični glasnik, povezovalce in aktivizator vseh progresivnih Slovencev v tej de-

želi. Mi bi svetovali, da se prekrsti in organizatorično tudi spremeni v novo Slovensko prosvetno zvezo ali Slovensko delavsko prosvetno zvezo ali kaj podobnega. To novo gibanje bi seveda sponelo na podružnicah, ki naj bi se organizirale v čim več naselbinah; kakor tudi na naprednih društvi in kulturnih organizacijah. Ta nova organizacija bi morala dobiti aktivno eksekutivo, ki bi morala imeti redne mesečne seje, na katerih bi planirala delo in aktivnosti ter dajala smernice na podlagi konvencijskih sklepov in smotra organizacije. To pomeni, da bi morali biti člani eksekutive tam, kjer bi bil sedež organizacije. Iz tega razloga bi morala biti eksekutiva tudi relativno majhna — sedem do devet članov bi zadostovalo. Za efektivno delovanje bi organizacija morala imeti stalnega tajnika, ki bi ji posvetil vse svoj čas. Iz tega razloga bi bilo morda bolj umestno, da bi ga izvolila eksekutiva, kakor tudi predsednika.

To so naše sugestije bodočemu zboru Sansa. Gotovo je to, ako bo Sans ostal tak kakor je, da so mu njegovi dnevi šteti. Organizatorično ima zelo slabo strukturo, kajti sloni večinoma na eni osebi — na tajniku. Eksekutiva je mrtva in zelo poredkoma zbore. Njegov "širši odbor" je velik anahronizem. Ta odbor je bil od začetka morda več ali manj na mestu, in to predvsem fadi iluzije, da bo Sans "bolj privlačen". Toda že druga konvencija bi bila bolje storila, če bi bila to slepo črvo odrezala, kajti kar za organizacijo šteje, je aktivnost, so smernice.

Želimo, da se k tej razpravi oglašijo tudi drugi, ki se zanimajo za Sans in ki uvidevajo potrebo po njegovi reorganizaciji in da se ustanovi nova prosvetno-politična zveza kot glasnik progresivnih Slovencev v tej deželi.

Z UPRAVNIKOVE MIZE

Anton Udovich

Sele 15. aprila smo prejeli iz knjigovoznice toliko pričakovani Ameriški družinski koledar. Dovolj je svojo vsakoletno križev pot in nato odšel med naše ljudstvo v vse kraje Zed. držav, v Kanado, v staro domovino ter v razne druge kraje sveta. Vse skozi je imel zadržke, tako, da so nekateri domnevali, da ne bo nič z njim. Vendar pa je prišel prav tak kakor bi imel priti pred štirimi meseci.

Spočel se je v mislih raznih sodržnikov, nekoliko pred enim letom. Saj veste, da vzame od spočetja do rojstva devet mesecev, v tem slučaju mnogo dalj. Nekako sredi septembra je začel pohajati v tiskarno in v vsakim tednom je bilo nekaj dodanega. Tiskarna pa — namesto, da bi ga lepo sproti postavila, je čakala, dokler ni bilo vse skupaj in to prvič v zgodovini koledarja, da so rabili tak sistem. Tako je začel iti čez razne stroje v sredi januarja in nekako sredi februarja je prišel nazaj v urad, da ga pregledamo, kako se nam dopade. Ti stroji so nam precej zmešali naš "vojni red" in bilo je treba vse prečitati od prve do zadnje erke in še je mogoče kje kaj narobe. Urednik in njegova žena sta se ubijala z gradivom, upravnik pa z ogledi in to prvič v svojem življenju. Marsikatera ura je bila prečuta pri tem delu, ker le kadar je odpovedal vid, smo se podali k počitku. Ko je bil dobro pregledan, smo ga poslali nazaj, da gre ponovno skozi stroje in ko se je v drugič vrnil v urad čez nekaj tednov je bilo še vedno kaj narobe. Ponovno smo napenjali zaspale oči in tako ponovno popravili kar smo našli narobe, ter ga poslali nazaj, da gre še enkrat skozi stroje. Ko je prišel v tiskarno, je pa nekoga drugega našel na istih strojih in to je bil volilni imenik, ki jo gromen v tako velikem mestu kot je Chicago. Prosil je na vse pretege, da bi hitro spravili skozi, ker že komaj čaka, da bi šel po svetu, saj bi imel iti že pred božičem, pa je še zdaj tu! Vse prošnje so bile zaman: Zalogostno je v kotu stal koledar in gledal kako so se iz onih strojev ponosno ukladali listi volilnega imenika. Tako je moral čakati tri tedne, ves poparjen je končno prišel na vrsto. Vzelo je še

nekaj časa in končno je dodelala tiskarna svoje delo — kaj sedaj? Bilo je dva sto in štirindvajset fluk in tak ni mogel iti po svetu, saj ne bi nikdo vedel kje je začel ali konec.

Šel je v knjigovoznico in vprašal, če bi ga mogli kako urediti in obliči tako, da bo komu podoben, ter — da bi ga ne bilo sram pred svojimi brati, ki jih ima zelo dolgo vrsto, in to bi rad videl, da bi se kmalu zgodilo.

V knjigovoznici so se malo popraskali za ušesi in obljubili, da bo lepo oblečen že sedmega aprila, to je bilo na veliki petek, dodali pa so, da ga bo ta obleka in kar je vezano zno stalo \$75 VEČ kot lani. Ponovno je bil koledar potrjen, premišljal je in si mislil, obleko moram imeti in če bom tako nov za veliko noč, pa naj bo. Ko pride omenjeni dan, ključno če je gotov, pa so nam odgovorili, da zelo obžalujejo, toda ni mogoče, in tako je prebil praznike zaprt v petem nadstropju knjigovoznice, ter žalosten čakal rešitve. Klicali smo skoraj vsak dan po tem. Enkrat so dejali, da je moker — saj čuditi se ni, gotovo je dobil od dolgega čakanja visok krvni pritisk in so ga morali z mrzlo vodo pohladi, drugi so dejali, da ga imajo v preši in tako smo imeli priliko sele 15. aprila videti kako izgleda. Ko smo ga dobili se je nam dopadel in upam, da se tudi vam. Lepo "popeglan" je šel na vse kraje, in upam da bo gostoljubno sprejel danes, kot bi bil pred štirimi meseci.

Cetudi imate zdaj razna dela — vendar stalno ne morete delati. Kadar se odahnete, pa namesto, da bi mislili koliko imate še dela, pa raje vzemite koledar v roke in prečitajte nekaj strani. Na ta način se boste telesno odpočili in duševno poživili, ter ložje nadaljevali in dokončali kar ste začeli.

Res je izšel pozno: toda mogoče pride čas, ko ga ne boste mogli dobiti ne o božiču in ne o kresu, ne za dolarinpol in ne za pet, sploh za noben denar, zato sežite po njem zdaj in brez godrnjanja ker s tem bi le uteževali delo razpečevalcev.

Zdaj pa s tedenskim poročilom naprej:

Pred vsem se želim zahvaliti Franku Sodniku in Johnnie Ra-

ku, za pomoč pri zavijanju koledarjev, ker sta oba eksperta v tem delu, saj sta jih že zavila na tisoče izvodov, ker menda vsako leto pomagata, da gre hitreje izpod rok.

Walsenburg, Colo. — Mrs. E. Tomšič, soproga glavnega odbornika SNPJ, se je oglasila v uradu in prispevala listu v podporo \$2. V spremstvu so bile tudi Mrs. H. Jerman, in Dorothy Tomsic, slednja je sinaha gori omenjene.

Zal mi je, da nisem bil v uradu, rad bi se spoznal z Mrs. Tomsic, ker Edwarda že poznam. Če je ona tako dekle kot je on fant, potem je fin par.

Chicago, Ill. — Anna Borstnik je obnovila naročnino in je bila izmed vseh prva, ki je dobila koledar, ker sem jih ravno v urad nšil iz avtomobila, ko je nas obiskala. Za začetek je vzela dva, pozneje pa še pet. Prispevala je tudi listu v podporo \$1.

Še vedno v Chicago — Frank Debeljak je tudi prišel po koledar, ko so bili še topli.

Ciril Mrva je pa med prvimi, ki je postal koledar v staro domovino. Dejal sem mu, da ne vem če ga dobe, da se ne bi potem nad menoj hudoval. Pa mi je odgovoril, da ga naj pošljem; če ga dobe ali ne — vendar pa — če se da na kak način poslati, da bi ga bolj gotovo dobili, četudi več stane, bi pa rad doplačal. Šel sem na pošto in povprašal, če bi ga mogel bolj na sigurne način poslati — in odgovor sem dobil, da ako ga pošljem s prvo razredno pošto in se priporočeno (registrirano) potem je gotovo, da ga dobe. To pa stane seveda nekaj več. Poštnina je za prvo unčo pet centov in za vsako nadaljnjjo pa tri, ker zaviti koledar tehta od 21 do 22 unčev; poština torej stane 65c do 68c in priporočeno pa 25c. Tako bi stala poština na ta način 90c in \$1.50 koledar, skupaj \$2.40. Da vse tako obirno popisujem je to, ker mogoče kdo želi poslati koledar v stari kraj, a se potem jezi če ga tam ne dobe, pa tako kot sem opisal, je edini bolj siguren način. Saj zame je več dela na ta način, ker za vsak tako poslani koledar moram izpolniti posebno pošto listnino in jo dati notri s koledarjem in drugo se pritrji zunanaj. Vendar pa, da bi ustregel našim odjemalcem, bi rajši še to naredil kot pa da se kje na potu izgubi in potem jih dobimo pod nos, ker so mogoče v dvolu, dali smo jih poslali ali ne.

Chicago, Ill. — Ne dolgo tega sem poročal, da ima naš naročnik Leo Kaiser namen iti v stari kraj, zdaj pa poročam, da je že odrajal z naročilom, da mu list pošiljamo za njim. Mi storimo svoje — če bodo tudi drugi to svoje pa bo Proletarca redno prejemal. Želimo mu srečno pot in da bi se mu bolj dopadlo kot se je nekaterim, ki so obiskali rojstno domovino. Kadar se vrne bomo pa spet poročali, kako se mu je dopadlo.

Nedolgo tega sem poročal, da je šel Frank Bizjak v Arizono. Minuli teden je prišel nazaj ožgan od sonca kot Indijane.

Smo še vedno v Chicago. — Joseph Oblak je izročil naročnino, ki mu jo je obnovil John Hujan in obenem prispeval listu v podporo \$2. John je menda edini naš gostilničar, da ga vidite na vsaki veselici, kakor tudi na odru, kadar je kaka igra, ker je dober igralec in tako pripravljen pomagati raznim organizacijam. V nedeljo 16. aprila smo ga videli, ko je igral z drugimi vred za društvo "Liberty Bell" v igri "Moč Uniforme". Poročano je bilo že minuli teden, da je dobro izpadla in vsi so dobro dovršili svoje vloge.

Zadnjič sem pisal o tajniku omenjenega društva Antonu Krapencu in njegovi marljivosti, nisem pa vedel kdo je predsednik tega društva. Na dan priredbe pa vidim, da naš zastopnik Joseph Oblak precej hitro in zaskrbljeno hodi sem in tja kakor je pač bilo treba, pa ga ustavim in vprašam — "kaj pa ti nosiš za eno šaržo pri tem društvu — pa ne da bi bil predsednik?" Pa mi pravi — "da, jaz sem predsednik". Pokaral sem ga, čemu bolj ne oglašajo svojo šaržo. Tudi on je bil v omenjeni igri in dobro izvršil svojo vlogo, sedaj pa razpečeva tudi koledarje, ki jih je prišel iskati v urad in J. Hujan je bil z njim kot "body guard".

New Lenox, Ill. — John Gra-

dishar je obnovil naročnino.

North Chicago — Lawrence Ogrin se je mudil tu na seji sportnikov in ob enem plačal članarino Prosvetni matici za društvo "Sloga" št. 14 SNPJ, znesek \$12. Ravno od tam je Paul Peklay plačal članarino Prosvetni matici za Čitalnico Slovenskega Narodnega Doma v Waukeganu, znesek \$12.

Willow Springs, Ill. — Mislili smo, da je lastnik pikniških prostorov Anton Kegel že zdrav od onega padca, o katerem smo poročali pred časom, zdaj pa čujemo, da ima še nogo v mavcu in mora biti v postelji. Nismo mislili, da je tako hudo in mu ponovno želimo skorajšno okrevanje.

Arma, Kans. — Anton Shular je poslal naročilo za petindvajset koledarjev s pripombo "če so že pečeni". O zdaj so pa že in upam, da jih že imate, ko to poročilo pride v javnost.

Detroit, Mich. — Joseph Korsic je poslal članarino Prosvetni matici za društvo št. 121 SNPJ. Pravzaprav jo je poslala Mrs. Korsic, ko je bil on v bolnišnici in ni bilo omenjeno, kam gre ta denar — radi tega je to poročilo tako dolgo zaostalo, ker denar je bil sprejet 1. aprila znesek \$9.

Conway, Mo. — Anton Potočkar je poslal znesek za koledar in prispeval 50c listu v podporo.

New York, N.Y. — Anna P. Krasna je poslala znesek za koledar in listu v podporo 50c.

Ravno od tam se je Blagoje Popovski Proletarca na novo naročil.

Brooklyn, N.Y. — Frank Padar je naročil deset koledarjev.

Milwaukee, Wis. — Louis Barborichu so obnovili naročnino Frank Chadek, Frank Jager, Lawrence Kalc, Frank Poličnik in Frank Zajc. Drugi so bili že prej omenjeni. Listu v podporo so prispevali Frank Primozich \$1, Frank Poličnik \$1, Frank Kolenc 50c, in sam Louis Barborich 50c. Ob enem pa Barborich pripomni, da ni čuda če v starem kraju ne dobe koledarjev, saj še v Milwaukee niso prišli, četudi je že april tukaj. Res dolgo so hodili — a zdaj jih pa že imate in bi rad naročil vsem odjemalcem koledarja, ne zabudati razpečevalce radi zapoznatosti, ker oni niso prav nič krivi. Odkrito rečeno, vsi bi bili radi videli, da bi bil izšel, kot je bilo obljubljeno in kot je bil pričakovano, ker pa to ni bilo mogoče, mora za to pot biti tako kot je. Za zdaj se ne da nič pomagati, za drugič pa lahko.

VABILO NA PREDAVANJE

Detroit, Mich. — V nedeljo 30. aprila bo med nami Milan Medvešek, ki nam bo poročal, kaj je videl v novi Jugoslaviji. Milan je bil v Jugoslaviji nad 2 meseca in je prepotoval precejšen del njene površine ter videl dosti dobrega kot tudi slabega, kar ne prikriva v svojem potopisu, kot nekateri mislijo. Milana poznam in mislim, da je možak. Ne verjamem, da potvarja resnico, kot mislijo nekateri stodstotni nasprotniki nove Jugoslavije. Jaz tudi ne verjamem, da so na eni strani sami angeljčki, na drugi pa sami hudici. Zato vabimo vse tukajšnje in okoliške Slovence, da pridejo v SND 30. aprila, da bodo na lastna ušesa slišali Medveškovo

poročilo, potem pa napravijo svojo sodbo. On bo tudi odgovarjal na vprašanja.

Na ta dan bomo obujali spomine na proslavo prvega maja, svetovnega delavskega praznika do dobe, ko si ga je Hitler prisvojil za nacijski praznik. Cudno se mi vidi, da v Ameriki nacisti in fašisti ne praznujejo tega dneva, saj je vse polno Hitlerjev in Mussolinijev, malih in velikih, in še kar naprej jih sem dobivamo, kot da se bojimo, da jih bo zmanjkalo. Vse, kar je gnilega, vzamemo pod našo streho in v naše varstvo. Torej ne pozabite datuma 30. aprila ob 3. uri popoldne v stari dvorani SND. Na svidenje!

Citateljem tega lista je znano, da sem bil v naglici odpeljan v bolnišnico. Vzrok je bil krvotok v želodcu ali ranjeni uljes. Krvi sem toliko izgubil, da sem se onesvestil. Srečen sem bil, da so me hitro odpeljali v bolnišnico, kjer sem ležal 10 dni, ne da bi se postavil na noge. Sedaj se zdravim doma in upam, da poprej, ko bodo te vrstice zagledale beli dan, bom že toliko okreval, če ne popolnoma, da bom lahko vršil svoje vsakdanje posle.

Dolžnost me veže, da se vsem prijateljem najtopleje zahvalim za obiske v bolnišnici in na domu, kot tudi za poslane kartice, v katerih je bila izražena želja za moje hitro okrevanje. Hvala mojemu prijatelju Fr. Česnu za njegovo vzpodbudno pismo k hitremu okrevanju in da naj nadaljujem z oranjem svobodno-podjetniške celine, katero že orjem nad 40 let. Zdi se mi, da je ta celina vedno bolj trda, zato bi bilo najbolje, da se ne bi ukvarjal s tem oranjem, ker večina delavcev ni dostopna, da bi mislila sama zase. Zato bi bilo najbolje, da vse skupaj prepustimo naravi in evoluciji, naj ona napravi, kar ne moremo mi, navadni zemljani. — Josef Korsic.

Tole mi ne gre v glavo?

Cemu ni sedaj v Zed. državah nikakršnega res organiziranega resno socialističnega gibanja, a več krika proti socializmu kot še kdaj prej, to mi nikakor ne gre v glavo! Morda pa je kapitalizem le v skrbeh? Izgleda tako! Ampak brez socialističnega gibanja, tudi ako ekonomski razvoj vodi vanj, ne bo socializma. To si naj voditelji unij zapomnijo, in za preobrat tudi kaj store, ker ako priložnost zamude, bodo dobili fašizem na grbo.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

LETNIK 1950

CENA SAMO \$1.50

Naročila naslovite

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave,

Chicago 23, Ill.

BOGASTVO GOZDOV SKORO VSE DEŽELE NAJBOLJ BREZOBZIRNO UNIČUJEJO

Ni jih večjih bogastev kot so gozdovi. Ljudje ne vedo, da bi brez zlata lahko bili, ne pa brez lesa — ne brez gozdov, ne brez senice.

Toda venomer čitamo, kako površni so prav ti ljudje posebno v Zed. državah. Nič jim ni mar — turistom — kje puste ogenj neugašen in nič jih ne gane, ko čitajo o zgorelih žrtvah in o škodi — materialni škodi, ki je taki ljudje niti dojmili ne morejo.

Veliko smo čuli npr. o uničevanju gozdov v "Titovi Jugoslaviji". Verjetno, da so mnoge kritike v pravem, ker Titova vlada rabi valute in za dober les si jih lahko dobi.

Obenem jugoslovanski krogi zatrjujejo, da jim je za obvarovanje gozdnega gospodarstva, kar mi radi verjamemo.

Upamo, da bodo v svoji ekonomiji uspešni.

Ampak za malo Jugoslavijo je pogodbevalni problem relativno jako majhen. Ogromen pa je za Zedinjene države.

Dasi naša dežela ni velika v primeri s Kanado, ali s Sovjetsko zvezo, porabimo in uničimo vsako leto več lesa kot obe državi skupaj.

Zato je dobro, da vsi varujemo ta naš prirodni zaklad, ki ga sproti ne moremo več nadomeščati. Agencija Common Council piše o tem:

Program pogozdovanja več kot 750.000 akrov gozdnega predelja v severno-zahodnem delu države Oregon, se ima izvesti v teku bodočih 15 let. Takozvani Douglas bor bodo sadili, obenem pa bodo s pomočjo letal zasejali z borovim semenom požgane ali izsekane dele gozdov v predelju označenem za pogozdovanje. Govoritelj države Oregon je izjavil, "da je to največji projekt umetnega pogozdovanja, ki je še bil kdaj podvzet na kontinentu Severne Amerike."

Predelje, ki ga bodo pogozdili, vključuje 300.000 akrov opustošenega in poškodovanega gozda Tillamook. Leta 1933 je namreč požar uničil večidel tega dragocenega gozda in to v teku enajst dni. Nadarjeni požari v 1939 in 1945 so dokončali kar je ostalo in nedavni pregled predelja je pokazal, da bo treba posaditi najmanj 50 milijonov borovih dreves in posejati vsaj 40 ton borovega semena samo v tem delu pogozdovanega projekta.

Letala tipa helicopter obsejajo 4 akre na minuto. Pred sejanjem pa helikopterji letosijo po predelju strupa proti poljskim mišim in drugim škodljivcem, ki bi seme požrli ako bi se jih prej ne uničilo ali vsaj omejit. Dosedaj so posejali 10.000 akrov.

Sajenje gre bolj počasi od rok; izjuren sadilec more posaditi k večjemu tri četrt akra dnevno. Saditi bodo morali največ na roko, ker mnogo semena bo uničilo vroče sonce, razen po krajih, ki mu niso preveč izpostavljeni. Za zaščito novih gozdov bo boljše poskrbljeno nego

je bilo za zaščito starih zdaj uničenih lesov. Pripravlja se program velikega obsega po katerem bodo porazdelili gozdove v predelja obsegaajoča do deset-tisoč akrov. Vsako tako predelje bo obdano z "mejo", ki ne bo dopuščala, da bi se razširil požar iz enega predelja na drugega. Postavljene bodo tudi postaje ali čuvajnice s stolpi iz katerih bo mogoče takoj opaziti požar in ga nemudoma prijaviti ter omejiti. Pripravljen bo vsak čas vse potrebno za gasitev gozdnih požarov.

Ta program pogozdovanja nekaterih gozdnih predeljev Oregona bi bil moral izveden že davno, ker človek je poleg požara največji uničevatelj gozdov, teh bogatih naravnih virov lesa, kurjave, papirja itd. Pol stoletja po zaključku spora glede kanadske meje (1846) se je na vso moč izkoriščalo gozdove Oregonskega teritorija na katerem so danes države Oregon, Washington, Idaho, zapadni del Montane in Wyoming. Nekoliko je to brezobzirno izkoriščanje po lesnih interesih zaustavil predsednik Theodore Roosevelt, ki je uvedel program ohranitve gozdov. S tem je bilo zaustavljeno nakupovanje ogromnih gozdnatih predeljev in v njih zasejanje izkoriščanja, pričelo pa se je določati širje in širje predele za narodne parke in gozdove. Uničevanje gozdov pa je navzlic temu šlo svojo pot v privatno lastninskih gozdovih. Tudi zadnja vojna je pomagala opustošiti mnogo našega bogatega gozdnega — nalagica vojne produkcije je zahtevala hitro sečnjo lesa in pri tem se ni vselej gledalo kako se izsekuje. Za državo Oregon je pogozdovanje velikega pomena, ker se država vzdržuje z lesno industrijo. Sedanji pogozdovni program je dalekosežen, toda v nanovo pogozdenih predeljih ne bo pela sekira tja do pričetka drugega stoletja. Mladi gozdovi pa bodo medtem zadrževali moč kroto v zemlji in tako preprečili popolno izničenje plodne zemlje.

Vabilo na koncert pevskega zbora Prešerna

Chicago, Ill. — V nedeljo dne 7. maja bo imel pevski zbor France Prešeren svoj pomladanski koncert, ki se bo vršil v American Hall, 1440 W. 18th St.

Kakor na vseh svojih prejšnjih koncertih, bo tudi na tem izvajal krasne klasične in narodne pesmi. "Prešeren" stori vse v svoji moči, da nastopi na svojih koncertih najboljša bodisi v petju, v katerem ima priznani sloves, pa tudi s tako enodejanko ter z drugimi točkami. Namen zbora je ustreči avdienciji in delovati za prosep naše glasbe.

Pomaga, ako le mogoče, tudi na priredbah raznih drugih naših organizacij, da tudi na ta način vrši svojo dolžnost na kul-

turnem polju.

Zelja vseh nas je Prešerna še bolj utrditi, da bo podajal leto za leto čimlepše koncerte in sodeloval, kakor dosedaj tudi na drugih priredbah slovenskih in tudi drugih društev, ki so pijačelska našim stvarim. Baš radi tega se je ta zbor toliko priljubil našemu narodu. In ta mu svoje simpatije vrača že nad 21 let — od kar zbor obstoja. Na vsaki priredbi mu dvorano napolni.

Naravno, da je zbor tež naklonjenosti udeležencev zelo hvaljen in to mu daje tudi še več pobude za gojitev svojih aktivnosti.

Prijatelji, le tako naprej! Zbor "Prešeren" bo svoje delo vršil z vso naklonjenostjo s tolikšno večjo vneto.

V nedeljo 7. maja privedite s sabo v omenjeno dvorano tudi vse svoje prijatelje in znance. Hvaležni vam bodo, ker se boste zabavali z vami vred in rekli zvečer od slovesu — res — veseli smo bili krasnega sporeda in potem prav tako domače zabave. — Frank Japich.

Varčevanje — toda ne ljudstvu temveč le monopolom v korist

(Konec s 1. strani.)
lavec ki si jih še obdrža, in pri tem ljudstvo prikrajša na poslužbi, za katero plačuje, to pa je vse kaj drugega kot "fair deal", pa naj rečeta Truman ter njegov generalni poštar kar hočeta.

Ameriška pošta bi si lahko prihranila ogromne vsote, ako bi nehala subvencionirati aeroplanske ter parobrodne družbe in pa železnice. Naj jim bi plačevala samo za tisto kar pošte resnično prevažajo, ne pa na stotisoče na leto pa ako kaj prenesejo pošte ali ne.

Dalje naj se bi ukinito senatorjem in kongresnikom privilegij pošiljati pisma ne da bi jim bilo treba kaj plačati poštne. Ne samo to — tudi kuverte imajo zastoj. Takih pisem gre milijone po deželi in ljudstvo ima s tem stroške, ki so s vladnih računih označeni za deficit.

Čas je, da bi se s tem prenehalo, ne pa da bi si ta strohneli sistem varovali z odščipavanjem poslužbe onim, ki morajo plačati zanj.

Predsodki radi vere in polti civilizaciji v največje breme

(Konec s 1. strani.)
ima Urad sedaj v teku projekte v Battle Creeku in v Kalamazoo v državi Michigan. Od več kot sto krajev ima tudi prošnje za uvedbo sličnih projektov.

Dasi je poglavitna briga omenjenega Sveta za medkulturno vzgojo pomagati učiti otroke kako je treba živeti v več-kulturnem svetu, ki je Amerika, se po drugi strani ukvarja tudi z dajanjem nasvetov civilnim in drugim komunskim skupinam dalje je pomagal pri ustanovitvi raznih odborov delujočih na polju izboljšanja človeških odnosov v posameznih krajih in deloval je s skupinami starešev. Njegova naloga in cilj vseh aktivnosti je pomagati ljudem do-umeti, da je potrebno vzeti na znanje dejstvo obstoja razlik v veri, plemenih, narodnostih, kulturi in drugih svojstvenostih ljudi s katerimi živimo v isti deželi, v istih krajih in sosesčinah in v istih stanovanjskih zgradbah, radi česar je naša dolžnost, da se naučimo medsebojnega spoštovanja. To nam bo omogočilo da bomo lahko živeli skupaj in delali skupaj kot zares enakopravni Američani.

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani.)
in pa da je bil poslan od Tita v Washington zato, da bo tu izposloval za Jugoslavijo še kaj posojil in pred vsem na račun posojil, oziroma kredita pošiljate v Jugoslavijo takega blaga, kakršnega se v nji ne dobi tudi ako imaš denar. Omenjeni žurnalisti meni, da v Jugoslaviji ne bo zadovoljstva, dokler ne bodo ljudje mogli v prodajalnah dobiti niti takih potrebščin, kot je milo, žebli, brivne kline, sukanec, igle (šivanke) — o, ti se marsičesa manjka! Zato pa so ameriški paketi tja tako dobro došli. Za dinarje jim ni mar —

v paketih pa so vrednote, ki jih v prodajalnah niti za denar ne dobiš. Ako bo Vladimir Popović v Washingtonu uspel, je seveda prav tako uganka, kakor je bila glede Kšanovića. Saj je bil tudi on dober diplomat. Toda se ni mogel znajti, kajti dokler stala bila Stalin in Tito skupaj, je moral biti v toku njune politike. Ko sta se sprla, se je skušal znajti v novem toku, a starih zamer tudi z novo taktiko ne izbrise. Vladimir Popović pa bo ali je v Washingtonu nov človek, ki se ni še nikomur v ameriški vladi zameril in bo morda že s tega vidika laglje posredoval v napori Jugoslavije za dobitve, ki jih v svoji izgradnji in za vsakdanje potrebščine ljudstva tako nujno rabi. A prav gladko tudi njemu ne bo šlo. V Washingtonu namreč vedo, da je vsa Evropa, z Jugoslavijo vred, nestabilna, in boje se tudi, da morda nekega dne Tito kreni podležje. Vse dajatve bi bile potem krenile Jugoslaviji — ne pa Titovi v korist.

NA ČESKEM se vrše procesi proti špijonom drug za drugim. Vsi špijoni v ondodnih deželah

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)
Čeprav mu Sušnik ni imel kaj posebnega očitati, ga ni mogel nikdar. Vedno ga je nekaj odbijalo od njega. Najprej ga je imel za vohuna, a se je prepričal, da vohuni vendar ne er-kavajo. — Sicer pa se Sušnik ni nikdar mnogo ukvarjal s Korenom. A zdaj je bilo tudi to potrebno, ker bo treba prej ali slej z njim nekaj ukreniti.

— Ga bomo že ukrotili, si je dejal Sušnik. — Po duši je hlapec in bo za goli kruhek plesal, kakor mu bo kdo igral.

Saj Sušnik razen redkih ljudi ni nikogar sovražil in se dole-je tudi z nikomer ni ukvarjal. Se-le zdaj je to vprašanje postalo pomembno in je moral pre-tehtati svoje okoliščine, koga bo lahko priprtel in s kom bo tre-ba obračunati.

Tedaj je potrkalo na duri in vstopil je Miha.
"Vi ste, Miha?" se ga je Sušnik razveselil. "Sedite! Ali pa, rajši nama dajte vsakemu ko-zarček žganja. Hudiča vendar, menda me zaradi kančka žganja še ne bo konec! Nahuha je nahuha, še konj jo ima, čeprav ne pije žganja." Medtem ko je Miha nalival, je Konrad vprašal: "Povejte, kaj je novega?"

"Boste vi menda več vedeli od mene?" je odvrnil Miha.
"Francozozi ni več, Miha?"

"Ni jih. Kdo bi mislil, da bo šlo tako naglo..."
"Naglo je šlo, Miha, naglo! Nič ni pomagala Maginotova li-nija. Ne, na svetu ni linije, ki bi mogla ustaviti Nemce! To ni-šo Rusi, ki bi jih ubogi Finci skoraj naklestili! Po mojem je vojna končana, kaj vi mislite?"

"Jaz mislim, da bo Evropa tja do božiča urejena," je odvrnil Miha.
Sušnik je kimal. "Da, brez dvoma, da bo tako. Ker kdo naj se še tepe? Mar mi Balkanci? Le naj pošljejo naše ljube Sta-gerce proti Nemcem, jutraj bo do-že vsi z ene strani gledali sem. Poznam Stajerce! In Hr-vatje? Ti da bi se tepli za Srbe? Hrvatje bodo ustanovili svojo državo. Maček ali Pavelič. Mi pa — no bomo videli, kako bo z nami. A kaj pravijo ljudje?"

"Ljudje? Saj jih poznate, go-spod doktor."

"No da. Stajerce poznam! Sta-gerci so že pametni ljudje. To niso Kranjci. Vi Kranjcev ne poznate, Miha! Vsaka kránjska vas je sposobna, da ustvari re-publiko ali pa monarhijo, kakor je že čas. Sanjajo o "naši metro-poli, beli Ljubljani". — A kaj je s Klemenčevima? Slišal sem, da so ju hoteli ščititi od tod? Ali se še vrmeta?"

"Freilih, da se še vrmeta," je odvrnil Miha. "Klerikalci so ju hoteli, pa se jim ni posrečilo."

"Aber ja! Klerikalci so nero-deži! Humbug, to znajo delati! Jaz pa pravim, človeka udari, ali pa ga pusti pri miru. Kaj bi ščeval nanj psa! — Kaj pa je naš politikus rekel k Franco-zom? Menda mu ni bilo všeč?" Miha se je nasmehnil. O Kle-menčevima? Slišal sem, da so ta-kimi ljudmi. Kljub temu je de-jal: "Menda je bil presenečen, da je šlo s tako naglico. Sicer pa

se sedaj obdolženi službovanja Zed. državam. Marsikdo izmed njih je obsojen v smrti, drugi na dolgoletne zapore, vsi so ob ci-vilne svobodščine in imovina, ako jo kaj imajo, jim je zaple-njena. Tako se nadaljujejo slični procesi v Budimpešti, Buka-rešti in v Sofiji, pa tudi v Tirani v Albaniji. V slednjih deželah so obtoženci večinoma taki ko-munisti, ki jih vlade dolže "ti-toizma". A v Jugoslaviji pa so obravnave proti špijonom po-nemale. Namreč proti špijonom take sorte, ki so prej morali na vislice ali pa v zapore zato, ker so vohunili za ameriške in an-gleške agente. Da, vreme se me-nja in tudi taktika vlad. Kdo ve, kaj se vse lahko pride.

INCIDENT z ameriškim aero-planom na Baltiku ni še povzro-čil vojne, podkurlil pa je "mrzli" vojni. Moskva je protestirala v svoji notli, v kateri trdi, da je ameriško bojno letalo "zašlo v sovjetsko letvo iz špijonskih namenov. Tistega letala ni več. In od tedaj vlada v Washing-tonu protestira. Če bo ostalo le pri protestih, se nam ni bati ne atomskih ne kakih drugih bomb.

pravi, da so Francozi sami iz-dali vse skupaj, in da ta nauč-Angležem ne bo škodil. Malo bodo mislili..."

"Kaj on misli, da vojne še ni konec?" je vprašal Sušnik.

"Menda ne. Pravi, da bodo Angleži rajši izročili svoj impe-rij Amerikanem — kakor Nem-cem. Tako bodo Amerikanci vsto-pili v vojno. In Nemčija na mor-ju nič ne pomeni. Da se še v Af-riko ne pripelje. Nimajo bark."

"Saj jih bodo Angležem vze-li!" je vzkliknil Sušnik. "Smeš-no!"

"Rekel sem mu tudi to," je odvrnil Miha, "pa je dejal, da se bodo angleške odpeljale v Ame-riko."

"Smešno!" je spet vzkliknil Sušnik in zamahnil z roko. To-da stvar sama se mu ni zdela tak-smešna, ko jo je malo raz-mislil. Ti prekleto Angleži bi res-znali kako napraviti: denar in lorde naložijo na barke in od-plovijo! Saj so pri Dünkirchentu pokazali, da znajo bežati. Nem-ci ladij res nimajo. Amerika pa jih ima in jih še lahko gradi. Vendar se ni dolgo ukvarjal s temi mislimi. Rekel je:

"Bomo videli. A v Evropi ni več sovražnika. S tem je naša usoda, Miha, zapечатena. — No, dobro, Miha, bomo že še govo-rili o tem. Saj bom poslej doma. — To sem hotel z vami govoriti in sem vam že pisal, zastran gozda pri Zakotju. Prodala bi ga. Seveda, če bi se našel dober kupec. Čemu nama tisti gozd? Saj ne bova večno živela. Za kurjavo ga še ostane za trideset let, denar pa potrebujemo."

"Kupec se bo našel," je od-vrnil Miha. "Moram vam pa po-vedati, da drago ne pojde. Ni nobene prave cene. V teh časih nihče ne kupuje."

"Se bomo že kako pobotali, Miha. Glejte, da boste znali meštariti. Denar morava imeti. To neumnost v hranilnici moram poravnati, čeprav bi rad še po-čakal. — Pospravite žganje. Ko-liko pa je že ura? Ta stara ku-kavica, ki sem jo podedoval z Mico, ne kaže in ne poje."

"Devet je, gospod doktor."

"Oje," je vzdihnil Sušnik. "Zgodnji nisem. Hvala bogu, da nimam v življenju kaj zamu-diti."

Miha je odhajal. Sušnik pa se je začel oblačiti in gledal skoz okno proti Podleskovi trgovini, kjer je Podlesšek razlagal, glad-ko počesal stal pred durmi, ka-dil cigar in gledal po purgi. Sušnik je odprl okno in pozdra-vil.

"Sram te bodi, Jenoba!" je od-zdravil Podlesšek. "Ali se boš kaj prikazal? Plavšek bo vsak čas tu. Zdal ugetnem, ni ljudi!"

"Pa pridem," je obljubil Suš-

nik. — Saj je časa imel več ko preveč; politika mu ga še ni pre-več odjedala.

4
Dva dni je z Mico potoval po Mariboru in Ptuj. Ko se je vr-nil, je imel "jasno podobo po-vojni". Nemci so povsod samo-zavestno nastopali. Ulice so jih bile polne. Ze po oblekah se je mladina ločila od slovenske mla-dine, prav tako pa ženske. Kon-rad še ni nikdar s takim pono-som hodil po mariborskih uli-cah. Povsod je slišal nemško go-vorico, po ulicah, po trgovinah in gostilnah.

Mica bi se za vse to prav nič ne zmenila, ako bi je Konrad ves čas ne opominjal. Zares, kaj pa je njej pomenil "novi red", "življenski prostor", "čista rasa" in vsa druga brkljarja. Mar ji je bil "novi red", in pri dedcih ni gledala na "raso". Še na misel ji ni prišla taka skrb, kakor je navdajala bednega Konrada, ki se je zavedal, da je njegov rod bil gorjanski in povrh še slo-venski.

"Also," je dejal Konrad ob vr-nitvi, "vse tako kaže, da ne bo-mo dolgo čakali." Da bi mu pri-tegnila, je Mica dejala:

"Samo da bi se že zgodilo. Človeka vznemirjajo vse te no-vice. Nič drugega ne slišiš kakor vojna in vojna. Nimam rada, če je vojna."

"Da," je pritrdil Konrad, "grozno je vse to. A kaj hoče-mo, enkrat mora priti. Nobena krivica ne more trajati večno. — Veš, kaj razmišljam: ali bi ne bilo dobro, da bi si potem, ko se bo že vse zgodilo, izbral kak-často službo. Doslej so naju samo preganjali. Kaj praviš?"

"Ampak, Konrad," je odvrnila Mica. "Pusti svet. Kaj pa ti je potrebna kaka častna služba in celo, če ne prinaša bog ve kaj denarja! Rajši misli na svoje zdravje. Za navadno čast boš žrtvoval zdravje! Pojdi no! In sploh... kakor se mi zdi, si bo-do boljše službe spet razdelili drugi, tebi pa bodo naprtili de-lo. Naj ti priznajo pokojnino, pa bova že kako živela pri Svetem Ivanu. Kaj imam od tega, če boš imel nekaj časti, pa mi umreš? Mar naj sama ostanem?"

"Imaš prav, dušica," je pritrd-il Konrad in jo pobozal po obli-roki. "Bolje pri Svetem Ivanu prvi, kakor v Mariboru deseti. Ko bi bil mlajši, bi se še pognal. Zdal pa nima pomena. Das Lied ist aus..."

"Das Lied ist noch nicht aus," je odvrnila, "ampak vse to ni vredno truda. Dovolj bo, če se malo pozanimas za našo faro."

"To tudi bom," je dejal od-ločno. "Očistil bom našo faro. Toliko gnolja se je nabralo v njej! Predvsem ta učiteljski ba-gaž!"

Da, učiteljski багаž mu je ves čas hodil po glavi. Zakaj, naj je Konrad tako vejal, na vel-nici mu je nazadnje ostal vedno samo ta "učiteljski багаž". (Dalje prihodnjic)

Seja kluba št. 1 JSZ bo v petek 28. aprila

Chicago, Ill. — Ta petek, dne 28. aprila, bo redna seja kluba št. 1 JSZ. Pridite, da se pome-nimo o raznih stvareh.

Vršila se bo v SDC, 2301 S. Lawndale Ave.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING COMPANY

Tel. Michigan 2-3145

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Upravniku in kogor se tiče

Clarksville, Pa. — Sicer nerad kritiziram, razen ako sem pri-siljen. Namreč radi družinskih koledarjev. Najprvo se oglaš-a v Proletarcu in v Prosveti, da bo-do ob času ven, kakor spada. Naročniki plačajo naročila, po-tem pa vse utihne in zaspi.

Sedaj ko to pišem je že skoro štiri mesece, a knjige še vedno ni. (Op. ur. — Je že vsa razpo-slana in prejemamo zanj tudi nova oziroma ponovna naročila.)

Moj oče je vedno kupil prati-ko decembra meseca, da smo otroci gledali kdaj bo kak praz-nik in koga god na imenski dan (po patronu, ki so ti ga dali pri krstu).

Zena mi pravi, da je moj god na pusti tork. Brez koledarja nisem vedel, na kateri dan je padel letošnji pust. Dobro je, da imam skrbno ženo, ki se je pobri-gala najti ta tork za moj god iz drugih koledarjev, da mi je lahko o pravem času spekla oc-verkovo potico.

Dne 13. tega meseca sta me dva rojaka, ki sta šla na delo, vprašala, če sem že dobil kole-dar. Potem pa sta govorila kot da bi bil jaz kriv, ker jih se ni-ma. Pojasnil sem, da jih jaz prav tako čakam kakor drugi, in pa da je iz oglašev razvidno, da ima zelo dobro vsebino. Toda kaj nam pomagata tista vsebina, če je ne priobčite, da bi jo čitali. Le par vas v Chicagu veste za-njo, mi pa ne. Čemu je ne daste vsem v upogled? In saj vsem, ki hočejo čitati, tudi spada! Od teh ste tudi plačani. Stari koledarji me ne zanimajo, ker vem kaj je v njih. Imam jih celo zbirko.

Težavno je to tudi za one, ki so nabirali oglašje. To je slaba reklama. Mar bi rekli, nimamo časa, ne gradiva, torej koledar ne izide. Pa brez zamere!

Pozdrav vsem naročnikom Proletarca. — Frank Zupancich. (Op. urednika. — Upravnik ni zamude prav nič kriv. Vse dru-go je bilo že stokrat pojasnjeno. In naš koledar še nikoli ni bil pratika, najmanj pa od tedaj ko ga urejuje sedanji urednik.)

Komur je za resničen delav-ski list, naj naroči in agitira za "Proletarca".

Pristopajte k

Slovenski Narodni Podporni Jednoti

Naročite si dnevnik

"Prosveta"

Naročnina za Združene države (izvemiš Chicago) in Kanado \$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:
2657 SOUTH LAWDALE AVE.
CHICAGO 23, ILLINOIS

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnin TOČNO čim poteče
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da store isto
- Prispevajmo v PROLETARCEV tiskovni sklad in priporočajmo to tudi drugim
- Oglašajte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari
- Naročajte slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne
- Poskrbite, da si naroče AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storiili
- Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsakdo naj stori za naš list kolikor more,
pa bomo vse težave zmagovali!

Free Enterprise Is Dead

In a copyrighted article in its current issue, "The Machinist," organ of the International Association of Machinists, reveals that in the past two years more than 500 different business firms and 13 trade associations were charged by the Federal Government with attempting to eliminate competition in violation of the anti-trust laws.

"The Machinist" bolstered its figures of fact with an editorial titled "Business, Not Government, Kills Free Enterprise."

As we see it, "The Machinist" is altogether right when it says that Business is the assassin of Free enterprise. But it proposes a remedy that is just as wrong as its original analysis is right.

What the union organ wants is strict enforcement of anti-trust laws to revive competition.

Our answer to that is that it is impossible to revive a dead man. We submit that competition has the inevitable and natural result of killing itself. Sooner or later the strong will run the weak out of the game and dominate the field.

We don't want to start all over again by putting monopolies out of existence and giving small business a chance to resume the process of competing to see who shall be a monopoly in the year 2,000. That would be bad economics even if it were possible.

The bigness of business can be sensibly handled in only one way: namely, by making basic industries the property of all the people and operating them to provide abundance for everybody instead of profits for either individual or corporate employers.

There's no great virtue in struggle after the goal is reached. So why not recognize the fact that we now have enough resources to meet present needs and provide for expansion, and use these resources for the general welfare.

The only evil about monopoly is that it is controlled by private persons and operated to satisfy private greed. Imagine how bad it would be if the postal system, which is a monopoly in restraint of free trade, were conducted for the benefit of a limited number of owners. But since the system belongs to the people monopoly is a benefit instead of an evil.

The same reasoning applies to mining, manufacturing, shipping, banking and other great industries. Owned privately they are evils. Owned socially the bigger and more monopolistic they would become the better it would be for everybody.

Again we say, let the nation own the trusts. Don't destroy organizations which have been developed after a century of competition. Take them over. Use them to make life easier and richer.—Reading Labor Advocate.

F. T. C. Discloses Why 'Celebrities' Signed Testimonials for 'Camels'

Recently "LABOR" contained a partial report of the Federal Trade Commission's findings on false cigarette advertising. Now further details are available, charging more lies to the makers of "Camels."

The F. T. C. questioned 43 athletes and other "celebrities" who signed "ad" testimonials saying they smoke "Camels" and no other brand of cigarettes and here is what the commission found:

Some of the testimonial signers do not smoke cigarettes of any kind. Others admitted they smoke various brands, and can't tell the difference between them.

"Still others signed the testimonials without reading them, and some could not even read."

All 43 acknowledged there was just one reason why they signed the testimonials—THE MONEY THEY WERE PAID FOR DOING SO.

The F. T. C. also brands as lies the advertising claims that "Camels promote the flow of digestive juices," and that "an athlete can smoke as many cigarettes as he likes without impairing his physical condition."

Actually, the commission says, "for one to smoke as many cigarettes as he likes is to smoke to excess, which is harmful to an athlete or anyone else. Smoking has an adverse effect upon endurance and energy. Even a moderate smoker will become breathless from exertion in an athletic contest.—Labor, Washington, D. C.

PEOPLE DO IT

By Henry Jones

People don't like Liberty so buxom now, says Mr. Kahlenberg, superintendent of a Chicago firm that is horridly sculptors with the copper models of the Statue of Liberty that it is mass producing at \$300 each in co-operation with the Boy Scouts to set the lady up on every court house lawn. She's made hollow in copper, in 47 parts, soldered together, and strengthened with a pipe through her mid-section. Apart from being less buxom, and from being "a fraction of an inch" off here and there, the concern making them insists they are good copies. It doesn't seem however that they carry the famous inscription "Give me your tired, your poor, your huddling masses yearning to be free."

We're frequently told that folks need relief because they didn't save their money when they had it. At last one case is clearly proven for the people who like to argue that way. Mrs. Genevieve Gray has been living on a Pennsylvania state old age pension for the last 10 years even though in 1909 she inherited and with the aid of a second husband went through \$5,000,000. But to those who argue that relievers are folks who have been careless with their money, we ask: Even so, shouldn't Mrs. Gray have eaten anything during these last 10 years of her life? And if you allow it in her case, why grudge it in the case of those who produced far more than they will ever consume, and never had \$5,000 at one time in their possession? And anyway, has it been easier or harder for all the rest of us because Mrs. Gray spent her five million instead of hoarding it?

In contrast there's the story of Simon Klein. He had been sexton of New York's Riverside Synagogue for 10 years, living in premises it furnished. At 67 they decided he was too old for the work and must move. He had no place to move to. When evicted with his wife, the furniture outside on the sidewalk in the rain, his heart collapsed, and the free ambulance a

cop summoned was no longer needed when it came.

As you enter Jersey City, there's a big sign reading "Everything for Industry." That's the operating guide of our present social order—and incidentally the explanation of what's wrong with it. Production isn't aimed at meeting people's wants, but at making profits for industry. Cities aren't laid out for folks to enjoy life in, but as subsidiary arrangements for the existence and expansion of industry. The free time of workers and the uses they are induced to make of it—even these are made to accommodate the primary purposes of the business management of industry.

Hartford, Conn., provides the school kids with a holiday again this year so that the teachers can get a better idea of what sort of human product industry wants from the schools; and even from the pupil's perspective, it is a bitter disappointment if education merely opens his mind to the wonders and beauties of the world and its history, and doesn't give him some advantage in climbing a head of others in the competition for jobs.

Yes—it's "Everything for Industry." What a revolution it would make in almost everything, if everything, including industry, was for people.

Cheer up U. S. rocket motors are 10 per cent more efficient than those of the German V-2 and New York Hospitals are stockpiling to be ready to treat victims of atomic bombs. Now if everything was for people. — From Industrial Worker.

Help! Help!

The "Daily Worker," Communist newspaper, whose editor, John Gates, has been convicted of advocating overthrow of the United States government by force, is going broke, it has warned its readers. It is seeking contributions to wipe out a \$175,000 deficit.

Why? It's Simple: the Pictures Stink

HOLLYWOOD IN THE RED

By JEAN H. LENAUER

When Eric Johnston and the Hollywood film industry caved in under super-patriot pressures to enlist in the cold war, they started a chain reaction that has snaked right around and hit them in the box office.

The other day Frank Freeman, a Paramount vice-president, released some figures. In 1949 only 12 out of 146 pictures returned a profit. The others lost various amounts of money. Freeman blamed increasing production costs and (of course) unions and government taxes.

Have a statistic: Yet there were some curious twists. Freeman said that 57½ per cent of production went for story costs, directors, writers, producers and overhead; only 42½ per cent went for raw film, craftsmen, sets, location—the bedrock elements of film-making. He mentioned further a potential top audience of 33,000,000, with the average good picture playing to 23,000,000. (Audience Research Institute says 15,000,000 people see an "A" picture; you pay your money and pick your statistic.) Beneath the arithmetical confusion lies a clear fact: the audience has shrunk while the population has risen.

A distressed 20th Century-Fox vice-president came closer to reality: "The motion picture theater once had a steady patronage almost irrespective of attraction." Neither gentleman seemed to think for a minute that the content of a film had any bearing on the number of people who would pay to see it. A new slogan—"movies are better than ever"—is supposed to fix everything.

Maybe they could blame television? Unhappily for them, the surveys show that movies do just as badly where there is no television. Lousy pictures are naturally threatened by television elsewhere, just as they are by baseball, whether or a tavern selling 5 cent beer.

People aren't crazy: In spite of the hysterical assault by mediocrity on the minds and hearts of movie audiences, they still aren't degraded enough to return a profit on everything. Real audience interest and excitement are expressed in the continuing growth of theaters where good and meaningful films, both U. S. and foreign, are shown.

The Johnston office recently barred its seal to two outstanding foreign pictures, "Bicycle Thief" and "Devil in the Flesh." (The former was praised by the Motion Picture Assn. itself as "a picture for everyone . . . transcends the barrier of language and speaks directly to the mind and the heart.") One wonders if the success of these films isn't behind Hollywood's annoyance.

Progressive people should use the failure of cold-war film policies not only in a passive way—by refusing to look at trash and war propaganda. They should let local theater managers know what kinds of pictures they do want, whether or not Hollywood vice-presidents and the Un-American Activities Committee approve. — National Guardian.

Occupational Therapy

A G.I. asking for a loan was asked what his business was and gave the startling answer that he was a psychiatrist in a pottery factory. Further questioning drew out the information that he took care of the cracked pots.

A Super Super-Spy

Apparently Uncle Sam employs some "super-spies" too! C. L. Sulzberger, top foreign correspondent for the New York "Times," in a dispatch from Teheran, attempts to unmask "the most successful, dramatic, spectacular and romantic secret intelligence agent ever employed by the United States government."

That's a great buildup. The name of this marvelous creature is Roger Throckmorton Lincoln, but he's called Robert, and he has the rank of lieutenant colonel.

He was born in Slippery Rock, Ark. He's a Dixiecrat, according to one of those official, "confidential" reports which are constantly getting into the papers.

Lincoln has had an interesting career. During the Hoover administration, when we still had prohibition, he was a rum runner. When Roosevelt came into office, he became a "confidence man." That means he systematically tricked and robbed people. When the World War came, he decided to become a "counter-espionage agent."

A shady character, you say? Well, all spies are shady characters. Nationality doesn't count. Lincoln is probably as crooked as the rest, but Sulzberger says he's highly efficient. Let's hope Sulzberger isn't falling for the wiles of a "confidence man." — Raymond Lonegran in "Labor."

Look Who's a Socialist!

Mister Guy Gabrielson says the one big issue of the 1950 political campaign is "liberty vs. socialism." Mister Gabrielson, who is serving as chairman of the Republican National Committee, screams that the American people want to stand on their own feet, that they don't want any such stuff as Government help, that the taxpayers are bent over like a hairpin because Uncle Sam has helped farmers, home-buyers, veterans and small business, and so on and so forth.

In his little lectures on how to go back to the Stone Age and how, according to his mind, Government help means socialism, Mister Gabrielson has neglected to tell the public one thing:

In 1945 one of the country's biggest natural gas-producing companies started with \$18 million borrowed from the Reconstruction Finance Corporation.

The name of the company is Carthage Hydrocol, Inc.

The head of Carthage Hydrocol is Mister Gabrielson.—League Reporter.

BIG Business

The electric utility companies had their best year in history in 1949, and the industry was still gaining through the first three months of 1950. But its total revenue of \$4,850,000,000 last year were put in the shade by a single corporation in another field, the "Wall Street Journal" points out.

General Motors topped the whole electric utility industry by nearly a billion dollars.

Home Building Climbs

Residential building climbed 46 per cent in the first three months of 1950, compared with the same period last year, but industrial building was off 11 per cent.

● "My dear, you can't imagine how exhausting running a house can be!"

LITTLE LUTHER

By JOHN PAINE

"Pop," said Little Luther, "I was just browsing through my collection of Famous Sayings by Infamous Americans and look what I found."

Mr. Dilworth grunted. "Listen: 'Better and yet cheaper homes, finer and less costly automobiles, radios and refrigerators, more nourishing food, superior medicines—a greater abundance of almost everything that adds to the comforts and satisfaction of living—all of these will be waiting the homecoming soldier when the war is won.'"

"Hah," snorted Mr. Dilworth, "that man Roosevelt, no doubt."

"Wrong!" said Little Luther, "It's from a radio speech old Lamont duPont made to the boys overseas back in 1943, while he was home making profits."

"Fine, idealistic type, that Lamont," said Mr. Dilworth dreamily. "A man of real vision. He wants nothing but the best for our boys."

"While they're waiting for all this abundance, some of them would settle for jobs and a place to live, period."

"You have no imagination," Mr. Dilworth complained.

"Well, duPont had plenty. Listen to what he promised the boys: Wood that won't burn, glass that won't break, window screens that contain no wire and machine bearings that contain no metal."

"Now, Luther," said Mr. Dilworth, "you can't deny that the post war era has brought astounding innovations."

"Sure, Pop, we now have flying saucers, A-bombs, H-bombs, chemical warfare, etc., instead of houses non-burning wood, screens, etc. Hot war or cold war, prewar, or postwar, duPont marches on!"

"Just what I said," declared Mr. Dilworth, "a man of real vision."

"Well, Pop," said Little Luther wearily, "I suppose you, too, think Owen Lattimore is a dangerous red spy?"

"But of course!" said Mr. Dilworth.

"And I suppose you agree with Sen. McCarthy that Philip Jessup is nothing but a 'Lattimore front'?"

"Naturally," said Mr. D.

"And since Acheson is Jessup's boss, that makes him a Jessup-Lattimore front?"

"Why, yes," Mr. Dilworth replied.

"And since Pres. Truman is sticking to Acheson, that makes him an Acheson-Jessup-Lattimore front?"

"Yes, yes," said Mr. Dilworth.

"And since J. Edgar Hoover has obeyed Truman and has refused to turn over secret government files to McCarthy, that makes him a Truman-Acheson-Jessup-Lattimore front, yes?"

"Well, nobody loves J. Edgar Hoover more than I do," said Mr. Dilworth, "but it does seem a little suspicious that . . ."

"Naturally, old boy," said Little Luther. "You're right to suspect him. Suspect everybody. And you don't mind if I suspect you, do you Pop? Because if you're a sympathizer of Hoover's, that makes you a Hoover-Truman Acheson-Jessup-Lattimore front. Pop, at long last, you're subversive!"

Ring Out, Wild Bells

By ALFRED TENNYSON

Ring out a slowly dying cause,
And ancient forms of party strife;

Ring in the nobler modes of life,
With sweeter manners, purer laws.

Ring out false pride in place and blood,
The civic slander and the spite;

Ring in the love of truth and right,
Ring in the common love of good.

Ring out old shapes of foul disease;
Ring out the narrowing lust of gold;

Ring out the thousand wars of old,
Ring in the thousand years of peace.

Ring in the valiant man and free,
The larger heart, the kindlier hand;

Ring out the darkness of the land,
Ring in the Christ that is to be.

34,800 Patents Granted

Patents granted in 1949 numbered 34,800, the largest total since 1943. But there are still 242,000 applications on file.

Beside the Point

(From The Nation)

The Chase National Bank has been advertising its services by running a series of "workaday stories" about people and their banks. For instance, in one of these ads, headed "Butcher Talks About Bankers," August Bestedt tells his story, in another Pharmacist Bellis tells his, and so on.

What is so impressive about these stories is that they are imbued with an esteem, even an affection, for banks and bankers that we had no idea was so common. Mr. Bestedt's story is typical. We quote: "I make my living selling meat but believe you me, I couldn't run my business if it weren't for my bank." His main point comes toward the end: "If my bank doesn't treat me right I can go to another bank. That all adds up to competition. I like it and I can't see how any business could get on in this country without the banks. I know I couldn't."

In some of the ads, for a change, bankers tell what they think of banking. These are awfully interesting. One of them was headed "5000 or 5000,000," and we defy anyone to controvert the first paragraph: "Three zeros will change a thousand dollars to a million, or turn a little bank loan into a big one."

And vice versa, for our money. The "story" ended on the same note as Mr. Bestedt's: "That's the beauty of our American system. The average citizen doesn't have to take what he gets and like it. He gets what he asks for or goes to another good store or bank."

P. S.: This morning we got a letter postmarked somewhere in Iowa, inclosing a manuscript. The sender asked us to forward it to the Chase National Bank. "They might want to use this story," said our correspondent, "in one of those ads." It reads as follows:

I don't have to work for a living any more, and it was my bank that turned the trick. I'll never forget the day the bank took over the farm. I was mad as hops. I decided then and there that I didn't like the service I was getting, so I just moved to another farm. It's run by the county. Three meals a day and a dry place to sleep, no responsibilities, no family cares. Believe you me, I'm fixed for life, and I wouldn't be where I am today if it hadn't been for my bank.

M. M. It isn't the drink itself that so worries the French about Coca-Cola. "It is a question," Le Monde explains editorially, "of the style of life of which it is a sign and a symbol. . . . It is a question of the whole panorama and morale of French civilization." The Gallic view is that if Jim Farley's Elixer and its competitors should come to replace wine on the tables of France, the sacred grape would wither on the vine, bankruptcy would engulf the country, and French letters would sink to the level obtaining in Eufaula, Alabama.

To put the worst of these fears to scientific test, we tried removing wine from a few classic passages in our own tongue, substituting the beverages that have made us famous. The French are right. To take the most obvious case, consider the dreamy desire of Omar the Tent Maker:

A book of comics underneath the bough,
A glass of Coke, a hamburger—and thou
Beside me sitting in the rumble-seat—
Ah, rumble-seat were Paradise enow!
And imagine Ben Jonson singing:
Or leave a kiss but in the cup
And I'll not ask for 7-Up.

Replete with references to the fruit of the vine, the Gospels would suffer grievously. Think of the sound Biblical counsel converted to read, "Drink no longer water, but use a little Cherry Smash for thy stomach's sake." Or of the sweet psalmist extolling "Cream soda that maketh glad the heart of man." Then there is the dismal thought of Odysseus tossed on the "coke-dark sea." And the King sitting in Dumferling toun, "drinking the blude-red V-B."

But enough of these horrible examples. To be perfectly fair, one must admit that the reverse process shows wine no better adapted to the purposes of our own culture. How would it sound to have a radio blasting out:

Old Madeira sets the pace,
Twelve big bottles, that's a case;
Get civilized and pickled too—
Old Madeira is the wine for you.

R. B. The figures on the dwindling of the New York City water supply remind us of the figures on the dwindling of the British dollar reserves which we watched with so much suspense last summer. And we can hear Colonel Blimp muttering to himself: "Those Americans! Spending water like money."

Are Military 'Press Agents' Dangerous

In Washington and elsewhere, the military agencies maintain huge and expensive staffs of "press agents." Is this a dangerous development? Judge by one example:

Recently just when Congress was considering how much money to appropriate for the Navy, scare stories about "Russian submarines off our Pacific coast" were handed out by the Navy.

The New York "Post" points out that similar "Russian submarine" stories have been spread by the Navy every time it asked Congress for more money in recent years. To prove that, the "Post" reprints the headlines it put over such stories year after year in the past.

How far can this sort of thing go, without danger of "stamping out" Congress and the country into unnecessary expenditures?—Labor.

It's Not the Principle—It's the Money!

This is an old story that keeps popping up every 10 years. It seems there was a cotton picker who asked a farmer for a job. "I'll pay you a dollar a hundred and your room and board," said the farmer. The first day the hired man picked only about one hundred pounds. The second day two hundred. The third day three hundred and fifty. The fourth day five hundred. The fifth day five hundred and fifty and the sixth day he picked six hundred pounds, yet he ate no more food than the rest of the pickers. The farmer came around and said, "I will have to let you go."

"What is the trouble?" the man asked. "Isn't my work satisfactory?"

"Yes," the farmer replied. "It isn't that."

"Do I eat too much?" the man asked.

"No," the farmer replied. "It isn't that."

"Am I a trouble maker?" the man asked.

"No," the farmer replied. "It isn't that. As a matter of fact you are the best and cheapest man I have working for me because you pick more cotton than they do but you don't eat any more food than the rest."

"Then what IS the matter?" he asked.

"Well, dang it," replied the farmer. "They just ain't no cotton picker worth six dollars a day."

You piece workers and premium lads will readily see that any resemblance between the above and real life is strictly not coincidental. —From the Machinist.

Inspiring Story of Adolph Sabath

America is still the land of opportunity. Consider the career of Congressman Adolph J. Sabath, Democrat from Illinois, who recently celebrated his 84th birthday.

In 1881, Sabath landed in Baltimore as an immigrant boy with \$2.65 in his pocket. Today he is chairman of the powerful House Rules Committee, and has been in Congress for 43 years, the longest record of "consecutive service" ever rolled up by anyone in either the House or the Senate.

By electing him again and again, Sabath's constituents are paying tribute not only to his hard work and progressive record in Congress, but to America, which opened its arms to millions fleeing from poverty and oppression in the Old World.—Labor.